

XII. Resp. 4. Penitentia est virtus moralis per se infusa & seu supernaturalis.

1. Pars pater applicanti definitionem virtutis moralis supra traditam Tract. 4. Exam. 1. num. 2. Porro quomodo Penitentia consistat in medio, explicatum est ibid. n. 11.

Ratio 2. p. Virtus, que ex sua natura ordinata hominem ad Deum, ut ad finem supernaturalem, & Auctorem gratiae, ac remittentem peccata, & cuius actus sunt legitima dispositio ad gratiam, est supernaturalis, seu per se infusa: Sed talis est Penitentia, ut patet ex dictis & dicendis. Ergo.

XIII. Resp. 5. Objectum materialis primarium, & principale virtutis Penitentie est peccatum mortale, praeteritum, personale, & proprium, ut est offensa Dei, aliquo modo, nimis imperfekte saltem, expiabilis per satisfactionem penitentis, seu non detestandum, & puniendum in penitente.

Declaratio: Dicuntur 1. objectum materiale; quia de formaliter dicitur posedit. 2. Primarium, quia peccatum veniale, cum sit offensa imperfecta, est eius objectum minus principale. 3. Prereturitum, quia offensa non potest expiari, nisi sit commissa, quia tamen sincera Penitentia non est sine proposta evendi futura, circa haec versatur secundario. 4. Personale, quia originale, cum non sit peccatum persona, sed natura, non potest satisfactione personae puri hominis expiari. 5. Proprium, ut excludantur ab objecto Penitentie peccata aliena nobis nullatenus voluntaria; quia nullus purus homo potest satisfacere pro peccato alieno, ut probatur in Tract. de Incarnat. licet possit pro pena. Disparitas est, quia (in discursu Labat) satisfactio pro pena temporali fit veluti per extermam quandam solutionem debili, quam unus potest prestare pro alio: At vero satisfactio pro culpi fit per ipsam internam ofendentis erga offensum subjectionem, quam unus homo pro alio facere nequit per penitentiam, alioquin enim penitentia potuisse esse in Christo. De peccatis dubius vide Exam. 4. num. 53.

XIV. Resp. 6. Objectum formale virtutis penitentiae est iuxta Divinum, Iesum per offensionem, ut imperfecte saltem reparabile per compensationem, seu satisfactionem; que fit ab eo, qui peccavit. Sive est illa imperfetta equalitas, quam penitentes per actum contritionis (quatenus ordine natura gratiam, iustificantem subsequitur, ab eaque informatur) ergo Deum reducit, ut eum posse probaret in Tract. de Incarnat. Hoc proportionabiliter intelligitur, siue id quod Tract. 8. Exam. 1. n. 2. dictum est de objecto justitia.

Ratio: Quia hoc objectum, que tale, à nulla alia ratione resipicit, per illudque penitentias ab omnibus aliis virtutibus distinguuntur, charitas enim directe, & immediatae solam opponuntur peccato, tollitque illud propter opponitur bono divino, non vero ut opponitur Juri divino, nisi indirecte. Ergo.

Nota, quod, quia actus charitatis virtualiter, & aequivalenter est actus penitentiae, seu contrito, caso quo aliqui penitenti non veniret in mentem obligatio ad formalem actum penitentiae, in hoc, vel in illo caso, salvati posset per actum charitatis.

Dixi in Resp. 6. Que fit ab eo, qui peccavit; nisi enim hoc requireretur, potuisse penitentia esse in Christo, ut considerant patebit.

Ex dictis colligitur, quod penitentia, ut potest species, seu pars potentialis Justitiae, possit sic definiri: Est constans, & perpetua voluntas, seu virtus moralis infusa in voluntate residens, ius suum divinæ Majestati tribuens, proponendo emendationem, & punitionem dei contra Deum commissi.

XV. Resp. 7. Subjectum immediatum virtutis penitentiae est voluntas: 1. Subjectum quod, & remedium est quisvis homo peccati reus, vel saltem ca-

pax. 3. Unde non fuit in Christo. 4. Benè tamen in B. V. quad habitum, & ornatum, & non quad actum. 5. Ut in protoparentibus in statu innocentie. 6. In Infantibus gratia baptismali prædictis. 7. Et in Beatis. 8. In Angelis non fuit, sive in via, sive extra viam.

Ratio 2. p. Virtus, que ex sua natura ordinata hominem ad Deum, ut ad finem supernaturalem, & Auctorem gratiae, ac remittentem peccata, & cuius actus sunt legitima dispositio ad gratiam, est supernaturalis, seu per se infusa: Sed talis est Penitentia, ut patet ex dictis & dicendis. Ergo.

Ratio 2. p. Ut patet ex Resp. 5. objectum materiale penitentie est peccatum in detestandum, & puniendum in penitente. Ergo eius subjectum non est nisi homo peccati capax.

3. Pars sequitur ex secunda. Omnia Christus ratione Unionis Hypostaticæ est, & erat ab intrinseco incapax peccati. Ergo respectu ejus desuit objectum primarium penitentie: Ergo & virtus, que sine illo non subsistit.

Ex quo sequitur, quod Christus pro nobis non satisfecit per penitentiam, sed per justitiam.

Ratio 4. Partis: Quia B. V. non fuit incapax peccati ex natura, & ratione suppositi, ut Christus, sed solum ex speciali privilegio.

Quinta, sexta, & septima pars patent: Quia in omnibus ipsis illis est absoluta possibilis peccati tamquam objecti primarii penitentie, nec sunt impeccabiles ex natura sua secundum se. Ergo.

Ratio oitavae pars est: Quia respectu Angelorum, ex natura est impossibile primarium objectum penitentie, hoc enim est peccatum proprium ut remissibile: Sed Angelis peccatum non est remissibile, quia non possunt de eo dolere, nec patire, quia ex natura sua indexibilibus adherent objecto, cui adherent post deliberatam electionem. Ergo.

EXAMEN I.

De Effectu Penitentie.

S. Thom. à quest. 86. usque ad 89. inclusivè.

Q. UÆRO I. Remissio culpa est effectus penitentie? Vel dantur peccata per penitentiam non remissibilis?

XVI. Resp. Remissio culpa est effectus penitentie, secundum quod est virtus, principialis tamen secundum quod est Sacramentum. Ita S. Th. q. 86. art. 6. in c.

Ratio ibidem: Omne Sacramentum producit suum effectum ratione materie, & ratione formæ, licet ratione formæ principialis; ex utraque enim fit unum totum: sed actus penitentis, qui etiam sunt penitentie, habent se materialiter in hoc Sacramento, virtus vero clavis, que est præcipue in forma, habet se materialiter. Ergo.

Resp. 2. Nullum datur peccatum tam grave & enorme, quod non possit remitti per penitentiam, tam ut virtus, quam ut Sacramentum est, modo clavis Ecclesie ritè subiicitur, seu vera de eo penitentie habeatur. Est de fide, & doceatur à S. Thom. q. 86. art. 1.

Ratio ibidem: Quia oppositum assertere repugnat Divina misericordia, de qua dicitur Joel 2. quod benignus & misericors est, & patiens, & multa misericordia, & prestatibus super malitia. Viceretur enim quodammodo Deus ab homine, si homo vellet peccatum deleri, quod Deus per penitentiam Sacramentum vel virtutem delere non posset. Ergo.

Dixi 1. Modo clavis Ecclesie ritè subiicitur: Defectu cuius finalis impenitentia est irremissibilis non ex defectu Penitentie, sed ex indispositione subiecti impenitentis. Et de hoc peccato ait S. Joan.

De Penitentia.

c. 5. sue prime Canonice: est peccatum ad mortem, non dico pro eo ut ore quis.

Dixi 2. Modo sincera de eo penitentia habeatur: Defectu cuius Antiochus 2. Machab. 9. Non inventis misericordiam, quia preces non fudit ex dolore de peccatis, sed potius ex amore prolongante vitæ corporalis. Nec invenit Esau, quamquam cum lacrymis patitur, Hebr. 12. quia non dolebat de peccatis, sed potius de amissa primogenitura, ut patet ex S. Th. quest. 86. art. 1. ad 1. Ex eodem defectu, non possum per penitentiam deleri peccata dominorum, & etiam hominum dominatorum; quia affectus eorum sunt confirmati in malo, ita quod non potest ei displicere peccatum, in quantum est culpa, sed solidum displicet eius pena, quam patiuntur, ratione cuiusquam penitentium sed infraeius habent secundum illud Sap. 5. Penitentia agentis, & pro angustia spiritus gentem. Unde talis penitentia non est cum spe venia, sed cum desperatione. Ita S. Doct. ibidem in corp.

Quoniam intelligis, quando dicitur, peccata parentim imputari filii. Exod. 20. Ego sum Dominus vobis iniquitatem patrum in filiorum.

Dico, vel intelligi de poena temporali, qui interdum (etiam in humanis) infigitur filii ex culpa parentum: Vel intelligi sic, non quod ad sui veniam necessario exigat rei eventualum, sed quod significetur voluntas Auctoris Dei de exequenda comminatione juxta presentem justitiam, & presentem causam secundarum ad talem effectum dispositorum statuum, ut explicit Arvicio. Quae tamen comminatione patitur voluntate consequentem de opposito. Simile est de comminatione subversionis urbis Ninive, & mortis Ezekieli.

Quoniam explicat id, quod de peccato blasphemie in Spiritum S. dicitur Matth. 12. Non remittitur neque in hoc seculo, neque in futuro?

Ad hoc patet supra Tract. 5. Exam. 5. numero 110.

XVIII. Nihil ergo de peccato post veram penitentiam in hominē manet, nulla pena, nulle reliquia?

Dico: Reatus poena aeterna tollitur cum culpa.

Ratio: Implicat enim, hominem per gratiam esse filium Dei, hæredem aeternæ glorie, & simul dignum aeterna morte, & poena, sed loquendo de pena temporali, in quam aeterna fuit commutata, certum est, quod cum sit finita, possit a contritione valde excellenti, qualis fuit in S. Paulo, & S. Maria Magdalena, adequare, & per eam totaliter tolli: id tamen non semper fit, unde restat luenda, vel in hac vita, vel in altera, nimis in Purgatorio, ut patet ex S. Thom. art. 4.

Quod concernit reliquias peccati, ait S. Thom. art. 5. nihil prohibet remissa culpa mortali remanere in anima ex parte conversionis inordinate ad bonum commutabile, dispositiones aliquas ex præcedentibus actibus causatas, quas peccati reliquias continent.

Dixi, ex parte conversionis; quia aversio à Deo tollitur per gratiam,

Explicat hoc S. Doct. in corp. dicens: Quod tales dispositiones maneat quidem, attamen debilitate & diminuta: ita ut homines non dominentur. Et hoc magis per modum dispositionum, quam per modum habituum: sicut etiam remaneat foem post baptismum.

Oppono: Dominus numquā aliquem sanavit, quem non omnino, & tota libenter liberavit. Ergo non maneat.

Ad hoc S. Doct. art. 5. ad 1. Quod Deus totum hominem perficere curat, quandoque quidem subiicit, sicut socrum Petri, quandoque successivè, sicut cæcum illuminabit. Ita etiam spiritualiter quandoque tanta commotione convertit cor hominis, ut subiicit perfectam consequatur sanitatem, non solum remissa secundum potentiam Dei ordinariam. Ergo de virtute

culpa, sed etiam sublati reliquiis: id tamen non semper facit.

QUÆRO II. Potestne peccatum mortale remitti sine omni penitentia?

XIX. Resp. 1. Regulariter, & per se loquendo ad remissionem culpa mortalis extra Sacramentum in adultis necessaria est penitentia formalis, seu actus explicitus detestationis peccati, nimis contrito. Ita patet ex S. Thom. art. 2.

Ratio: Ratione conforme est, ut, qui peccando recessit a Deo, in ejus amicitiam non recipiat, nisi culpa & offensa ei displicet; quia enim non peccat peccasse, venia vel gratia dignus non est, quia mortaliter consenserit persistere in prava sua voluntate.

Dixi in Resp. 1. extra Sacramentum; supponit enim quod in Sacramento penitentia semper requiratur penitentia, & dolor formalis, sine qua Sacramentum esset nullum, ut potest parte essentialis dictum.

Ex quo sequitur, quod dum salus nostra attribuitur fidei, intelligi debet de fide formata, & per dilectionem operante, quae non est sine gratia, charitate & penitentia ut patet supra de connexione virtutum. Dunc dicitur quod charitas operit multitudinem peccatum, intelligitur vel dispository, si sermo sit de actu charitatis, sicut & eleemosyna remittit peccata; vel in sensu formalis attribuitur habitu charitatis, non praesci ratione sui, sed ob conexione cum gratia ratione cuius effectus unius sacramentorum necessario exigit rei eventualum, sed quod significetur voluntas Auctoris Dei de exequenda comminatione juxta presentem justitiam, & presentem causam secundarum ad talem effectum dispositorum statuum, ut explicit Arvicio. Quae tamen comminatione patitur voluntate consequentem de opposito. Simile est de comminatione subversionis urbis Ninive, & mortis Ezekieli.

Quoniam explicat id, quod de peccato blasphemie in Spiritum S. dicitur Matth. 12. Non remittitur neque in hoc seculo, neque in futuro? Ad hoc patet supra Tract. 5. Exam. 5. numero 110.

XVIII. Nihil ergo de peccato post veram penitentiam in hominē manet, nulla pena, nulle reliquia?

Declaratio: Casus ille est duplex: Primus est invincibilis ignorans, vel naturalis obliviosus peccati commissi. In quo casu sufficit virtualis detestatio peccati, inclusus in actu dilectionis Dei super omnia: quia perfectus actus charitatis est ultima dispositio ad gratiam. Secundus est casus Martyris, ad quod si quis ita subiicit raperetur, ut ei non suppetet tempus recogitandi peccata, ad justificationem pariter sufficeret predictus actus charitatis. De quo vide supra Tract. 11. Exam. 5. num. 73. & 74. ubi dictum est, an & quomodo ad Martyrium requiratur actus charitatis.

XX. Resp. 2. Per accidens, & in particulari casu sufficit penitentia virtualis inclusa in actu dilectionis Dei super omnia.

Ratio: Remissio peccati mortalis est effectus formalis gratiae sanctificantis, ut patet ex Tract. Sed potest Deus per absolutam suam potentiam tam formalis, quam virtualis actu homini remittere peccata.

Ratio: Remissio peccati mortalis est effectus formalis gratiae sanctificantis, ut patet ex Tract. Sed potest Deus per absolutam suam potentiam tam formalis, quam virtualis actu homini remittere peccata.

Ratio: Remissio peccati mortalis est effectus formalis gratiae sanctificantis, ut patet ex Tract. Sed potest Deus per absolutam suam potentiam tam formalis, quam virtualis actu homini remittere peccata.

Ratio: Remissio peccati mortalis est effectus formalis gratiae sanctificantis, ut patet ex Tract. Sed potest Deus per absolutam suam potentiam tam formalis, quam virtualis actu homini remittere peccata.

Ratio: Remissio peccati mortalis est effectus formalis gratiae sanctificantis, ut patet ex Tract. Sed potest Deus per absolutam suam potentiam tam formalis, quam virtualis actu homini remittere peccata.

Ratio: Remissio peccati mortalis est effectus formalis gratiae sanctificantis, ut patet ex Tract. Sed potest Deus per absolutam suam potentiam tam formalis, quam virtualis actu homini remittere peccata.

Ratio: Remissio peccati mortalis est effectus formalis gratiae sanctificantis, ut patet ex Tract. Sed potest Deus per absolutam suam potentiam tam formalis, quam virtualis actu homini remittere peccata.

Ratio: Remissio peccati mortalis est effectus formalis gratiae sanctificantis, ut patet ex Tract. Sed potest Deus per absolutam suam potentiam tam formalis, quam virtualis actu homini remittere peccata.

Ratio: Remissio peccati mortalis est effectus formalis gratiae sanctificantis, ut patet ex Tract. Sed potest Deus per absolutam suam potentiam tam formalis, quam virtualis actu homini remittere peccata.

Tract. XIII. Exam. II.

loquitur secundum potentiam absolutam. Consequētia patet: Quia S. D. maiorem necessitatem attribuit virtutis penitentiae, quam Sacramento. Prob. 2. eadem min. S. Thom. ibi ad remissionem offensez requirit aliquam mutationem ejus, qui offendit: Sed hæc mutatio requiritur per absolutam Dei potentiam, cum implicez fieri transitum à termino à quo ad terminum ad quem sine mutatione utriusque extremi. Ergo. Prob. 3. eadem min. Implicat privationem tolli, nisi per formam oppositam: Sed forma opposita libera aversionis est libera conversio. Ergo.

Ad hoc Respo. neg. min. Nam sicut in sacra Scriptura ly impossibile non semper procedit de potentia Dei absoluta; sed sumitur aliquando pro difficultate, ut patet ex libro Hebreo. 6. Impossibile est eos, qui remel illuminati sunt, &c. & prolapso sunt, rursus renovari ad penitentiam, ita etiam apud S. Thom. interdum sumitur pro difficultate, ut patet hic q. 86. art. 1. ad 2. ubi loquitur de irremissibilitate peccati in Spiritum S. & interdum pro impossibili naturaliter, ut patet 1. p. q. 47. art. 3. ad 3. Non enim impossibile esse aliam terram, quam istam. Similiter ergo in loco objecto S. Thom. loquitur de cursu & lege ordinaria.

Ad 1. prob. Resp. Differentiam a S. D. statuat in hoc, quod sine penitentia, ut virtus est, in nullo statu peccatum mortale secundum legem ordinariam remitti possit, poterit tamen in aliquo statu remitti sine penitentia, ut Sacramentum est, sicut ante Legem Evangelicam (ut ipse S. D. in c. cit. art. explicat) Christus remisit mulieri adulteri *Ioan.* 8. & peccatori, *Luo.* 7. que tamen remissio non fuit facta sine penitentia, ut virtus est.

Ad 2. prob. dist. min. Requirit mutationem vel actualium, vel habitualium, conc. maj. necessario actualium, neg. maj. Et sic dist. min. neg. conseq. Mutatur ergo in nostro casu subiectum per infusionem habitus gracie expellentes suum contrarium, scilicet peccatum, sine qua mutatione habituali, etiam per absolum Dei potentiam, non posse peccatum per meram condonacionem extrinsecum remitti docent Thomistæ in *Tract. de Justific.*

Ad 3. prob. dist. min. Opposita libera aversioni actuali, conc. min. habituali, quia solùm est in nostro caso, neg. min. Huius enim opponitur gratia habitualis. Vel secundum sic: Est conversio, quae sit libera vel acti, vel virtute, seu eminenter, conc. min. semper actu, neg. min. Habitus ergo gratie importat virtualiter, & radicaliter voluntariam peccati retrahitionem, faciente hominem habitualiter, & perfectius ad Deum esse conversum, & modo quodam eminenti, magisque fixo & permanente, quam factus est liberi arbitrii.

Ex quo sequitur, quod in eo casu peccatum non solùm tolleretur, ut quid physicum, sed etiam ut quid morale, & voluntarium est; quia receptio gratie illi homini esset virtualiter, seu interpretativa voluntaria, dum enim fit aliquid in utilitate alicuius, etiam conscientis, is virtualiter & interpretativa censemur consentire.

Cui non obstat, quod macula peccati mortalium consistat in privatione gratia, ut connotante actionem libere aversionis praeteritum. Quia actus ille non est de essentiâ macula, sed solùm connotat ut conditio sine qua non, & sola gratia in facto esse, & formaliter macula opponitur. Ergo per eam solam tolli potest, & actus liberi solùm connaturaliter requiruntur ut dispositions, quibus Deus non est aliquatus, ut patet ex S. Thom. 1. 2. quest. 113. art. 3. in corp. & ad 3.

Quæro III. Potestne per penitentiam, aut alio modo unum peccatum mortale remitti sine alio?

Xxi. Resp. negativè, etiam loquendo de absolute Dei potentia. Ita S. Thom. hic quest. 86. art. 3.

Ratio ibid. Nullum peccatum mortale potest remitti sine gratia, ut docetur in *Tract. de Justific.* Sed omne peccatum mortale possit simul stare in eodem subjecto. Item supra Tr. 3. Ex. 1. n. 5. an eadem

mittatur sine alio.

Ex quo patet, sermonem hic esse de remissione peccati quodam culpam; si enim loquamus de cessatione quodam actum, non negatur esse aliquos, qui cum quadam vita rescant, in aliis graviter perdurant, ut loquitur S. Greg. super illud *Ames* 4. *Plus super unam civitatem, & super alteram non plus, pars una computa est; & pars super quam non plus, erit.*

Oppon. 1. Peccata sunt quodam debita, ut patet ex Oratione Dominica: Sed unum debitum potest dimitti sine alio, ut patet ex praxi hominum. Ergo.

2. Quæ non sunt necessariæ connexa, eorum unum potest tolli sine alio: sed peccata non sunt necessariæ connexa. Ergo.

3. Potest Deus eundem hominem simul diligere & odio habere. Ergo. *Prob. ant.* Deus peccatores diligit quod natum, & odio habet quod culpam. Ergo.

4. Sapientia, quod Superior audiat reservata, & absolvat ab illis, & cum reservatis penitentem mittat ad Sacerdotium inferiore. Ergo.

Ad 1. dist. maj. Sunt debita rei cuiusdam exterioris, v. gr. pecuniae, neg. maj. sunt debita culpa, conc. maj. Et sic dist. min. neg. conseq. Ita S. D. ad 4. dicens: *Debitum culpa contrariatur amittit, & ideo una culpa vel offensa non remittit sine altera: ridiculum enim videtur, quod etiam ab homine aliquis contumaciter emittat offensam, & non de altera.*

Ad 2. dist. maj. Quæ sub nulla ratione sunt connexa, conc. maj. sub aliqua, etsi non sub omni, neg. maj. Et sic dist. min. neg. conseq. Quamvis ergo peccata non sint connexa quod conversionem ad bonum commutabile, seu ut omnia simili committantur, potest enim quis esse homicida absque hoc, quod sit adulteri, supposito tamen, quod sint commissa, necessariæ sunt connexa quod aversionez a bono incomparabilis, seu à Deo, in qua omnia mortalia converniunt, & ex hac parte habent rationem offensæ, quam oportet per penitentiam tolli, ut loquitur S. D. cit. art. 3. ad 3. Quamdiu ergo manet, etiam unicum mortale, manet aversioz à Deo. Hinc implicat dari veram & perfectam contritionem de uno mortali & non de altero, vel in conjuncto, cum contrito tamquam ultima ad gratiam dispositio tollat omnem aversiōnem; aliud est de attritione, ob rationem oppositam.

In hoc sensu S. Doct. 1. 2. q. 73. art. 1. explicat illud Jacobi 2. *Quicunque totam legem transverserit, offendit autem in uno, factus est omnium reus; nam per unicum peccatum dicunt omnium reus quantum ad aversiōnem, & reatus peccata aeterna, in quibus omnia mortalia convenient, quia omnis omnis alii mandatis servatis, uno violato, homo vere à Deo avertitur, & incurrit peccata aeterna, damnis quidem, quæ consistit in privatione Visionis beatitudinis, ac si mille, vel omnis commisisset; peccata sensus autem, saltem secundum substantiam, licet non secundum intentionem, vide infra in hoc Exam. n. 30.*

Ad 3. dist. maj. Dilectione naturali, conc. gratiae, neg. Unde S. D. ad 5. art. 1: *Dilectio quæ Deus diligit hominem naturam, non ordinatur ad bonum gloriarum, à quo impedit homo per quodlibet peccatum mortale, sed dilectio gratiae, per quam fit remissio peccati mortali, ordinat hominem ad vitam aeternam, ad Rom. 6. Gratia Dei vita aeterna.* Unde non est similis ratio ibi.

Ad 4. Resp. Si hoc fiat, censendum est, Superiore nihil aliud facere, quam quod absolvat à censori & tollat reservationem, id est omnia peccata adhuc sunt confundita alteri. Nec potest Superior dare absolutionem sacramentalem, nisi omnia mortalia auferit. Vide infra Tract. 14. Exam. 2. num. 63. ubi de hoc agitur.

Pro dictorum intelligentia revideri potest ex Theologia speculativa ex 1. 2. q. 113. in *Tract. de Justific.* Sed omne peccatum mortale possit simul stare in eodem subjecto. Item supra Tr. 3. Ex. 1. n. 5. an eadem

De Penitentia.

dem voluntas possit simul ferti in plures fines ultimos totales. Item. Tr. 3. Ex. 3. n. 47. an idem actus possit esse simul bonus & malus. Item ibid. num. 50. de Pölitico.

Quæro IV. Quomodo remittuntur peccata veniales per penitentiam, aliisque Sacramenta, aut Sacramentalia? De hoc S. Doct. agit quasa. 87. per 4. articulos.

Xxi. Resp. 1. Sacramentum penitentiae venialis legitime clavibus Ecclesiæ subiecta tollit ex opere operato. Pater ex S. Thom. art. 1.

Ratio: Quia veniales sunt etiam propria materia Sacramentorum penitentiarum, salem sufficiens, licet non necessaria, ut supra dictum fuit.

Resp. 2. Sic ut peccatum mortale remitti non potest, quodam voluntas ei adharet, ita nec veniale, S. D. ibid.

Ratio: Manente causa manet effectus: Sed adhæsio voluntatis ad peccatum est causa peccati. Ergo.

Resp. 3. Ad remissionem venialium non sufficit displicencia habitualis, quæ habetur per habitum charitatis, vel penitentia virtutis. S. D. ibid.

Ratio: Quia si charitas non compateretur peccatum veniale, quod est falsum.

Ex quo S. Doct. inferit, quod ad remissionem venialium requiriatur saltem displicencia quodam visualis, puta, cum aliquis hoc modo feratur secundum affectum in Deum, & res Divinas, ut quidquid sibi occurrerit, quod eum ab hoc motu retardaret, displiceret ei, & doleret se hæc commississe, etiam si actus de illo non cogitaret. Quod tamen non sufficit ad remissionem peccati mortalis, nisi quantum ad peccata oblitera post diligenter inquisitionem. Hoc S. D. Et ad 3. art. 5: Fervor charitatis virtualiter implicat dispensationem venialium peccatorum.

Resp. 4. Ad remissionem venialium extra Sacramentum non sufficit atritio, nec opus alterius virtutis à charitate, & penitentia distincta, licet sit informantia charitatis, & meritorum vita æternæ.

Ratio: Quia S. Thom. art. 1. ad remissionem venialium requirit motum penitentiae formalis virtualis, id est, actum contritionis, vel charitatis. Sed de sola contritione ora ex dilectione Dei verificatur, quod sit actus formalis penitentie, de solo vero actu charitatis, quod sit penitentia virtualis. Ergo.

Xxiij. Resp. 5. Alia Sacramenta, præter penitentiam, etiam habent vim remittendi venialia ex opere operato. Ita S. D. art. 5.

Ratio: Venialis facilis remittuntur quam mortalia: Sed omnia Nova Legis Sacramenta tollunt mortalia ex opere operato, aliquo quidem per se, ut Sacramenta mortuorum, aliquo vero, per accidens, ut vivorum: sicut verope Tr. 11. Exam. 2. n. 23. explicitum fuit. Ergo.

Nora tamen quod remissio venialium per alia Sacramenta non sit immediate, sed mediata, eo modo quo postea R. 11. dicetur de Sacramentalibus.

Resp. 6. Ut tollatur peccatum veniale, non requiritur, quod infundatur aliqua nova gratia habitualis, sed sufficit aliquis motus gratie, vel charitatis, S. D. art. 2. in corp.

Ratio ibidem: Unumquodque tollitur per summopere: peccatum autem veniale non contrariatur habituali gratiae, vel charitatis, sed retardat actum ejus, in quantum homo nimis inheret bono creato, licet non contra Deum. Ergo.

Resp. 7. Quandocumque de facto de novo gratia infunditur, peccata venialia remittuntur. S. Doct. ibid.

Ratio: Nihil immediate tollitur nisi per summopere: Sed venialis proposito habent fervorem charitatis (quem diminunt) & formalem eorum detestationem. Ergo per illum, & illum solim immediate tolluntur: Sed eum excitant Sacramenta, & Sacramentalia. Ergo.

Nec obstat, quod Sacramenta immediate, & ex opere operato tollunt peccata mortalia. Disparitas enim est, quia immediate causant gratiam, quæ est forma immediate tolluntur: Sed eum excitant Sacramenta, & Sacramentalia.

Ratio 3. p. Tum quia nullibi legitur, quod Sacra-

menta possit simul ferti in plures fines ultimos sumus oppositum: Sed dilectio Dei potest esse tam servida, ut explicitè, vel virtualiter opponatur omni peccato, etiam veniali. Ergo. Tum etiam, quia licet mendacio, v. gr. jocoso, non opponatur charitas secundum rationem ejus specificam, sed sola veritas, bene tamen secundum rationem genericam peccati venialis. Ergo.

Ratio 2. p. Quia homo non est certus de sufficientia sine dissensione.

Resp. 9. Vera dilectio Dei potest stare cum comprobacione aliquis peccati venialis.

Ratio: Quia veniale est offesa levis, quæ non solvit amictum.

Resp. 10. Licet contrito perfecta, eo ipso, quod de uno mortali, sit de omnibus, ideoque unum sine alio remitti nequeat; secūs tamen est de venialibus.

Ratio patet ex dictis: Quia omnia mortalia continent in eadem incompatibilitatem cum gratia, & amicitia Dei, non vero venialis. Ergo.

Xxi. Resp. 1. Venialis etiam remittuntur per Sacramentalia: 2. Non immediata, sed mediate, in quantum excitant plenum voluntatis: 3. Non ex opere operato probabilis loquendo, sed ex opere operantis: sive consecrationem quendam Ecclesie habent, sive non.

Ante probationem nota, actiones vel res sacras, quas vocamus sacramentales, vel sacramentalia, indicari hoc Verum:

Orans, tinctor, edens, confessus, danc, benedicens.

Orans, id est, Oratio Dominica, vel oratio in Ecclesia consecrata. *Tinctor*, aqua benedicta. *Edens*, Panis benedictus, qui olim loco Eucharistie dabatur. *Catechumeni*, vel etiam fideliis non communicantibus. *Confessus*, id est, Confessio generalis, quæ fit in principio Missæ, vel in Completone, & in Prima. Huc reducitur tensio pectoris, quæ manifestatur interior animi dolor. *Danc*, id est, elemosyna, quæ peccata redimit. Huc reducitur jejunitum religiosæ suscepimus. *Benedicens*, id est, Pontificis, seu Episcopi, aut Abbatis benedictio, solemnii ritu, ac signo crucis populo data.

Ex his aliqua habent specialem consecrationem, seu benedictionem Ecclesie ad nostram sacrificationem, nem, v. gr. aqua benedicta, benedictio Episcopalis; alia non habent, ut, tensio pectoris, &c. Vocant autem Sacramentalia, vel quia ad Sacramentum consecrationem adhibent, vel quia verorunt Sacramentorum genium quadruplicem amulantur. Hoc notatum,

Prima, &c. 2. Pars est S. Thom. art. 3. in c. & ad 1. specialiter ait: Omnia ista causant remissionem peccatorum venialium, in quantum inclinant animam ad motum penitentiae, qui est detestatio peccatorum.

Resp. 6. Ut tollatur peccatum veniale, non requiritur, quod infundatur aliqua nova gratia habitualis, sed sufficit aliquis motus gratie, vel charitatis, S. D. art. 2. in corp.

Ratio ibidem: Unumquodque tollitur per summopere: peccatum autem veniale non contrariatur habituali gratiae, vel charitatis, sed retardat actum ejus, in quantum homo nimis inheret bono creato, licet non contra Deum. Ergo.

Resp. 7. Quandocumque de facto de novo gratia infunditur, peccata venialia remittuntur. S. Doct. ibid.

Ratio: Nihil immediate tollitur nisi per summopere: Sed venialis proposito habent fervorem charitatis (quem diminunt) & formalem eorum detestationem. Ergo per illum, & illum solim immediate tolluntur: Sed eum excitant Sacramenta, & Sacramentalia. Ergo.

Nec obstat, quod Sacramenta immediate, & ex opere operato tollunt peccata mortalia. Disparitas enim est, quia immediata causant gratiam, quæ est forma immediate tolluntur.

Ratio 2. p. Tum quia nullibi legitur, quod Sacra-

crimetalibus à Christo facta sit promissio remittendi peccata. Tum etiam, quia non videtur in Ecclesia esse potestis instituendi signa externa, quae ex opere operato, seu ex vi institutionis habeant virtutem remittendi venialia. Nam Christus per illa verba. *Quoniam remiseritis peccata, &c.* solum dedit potestatem remitendi peccata ex opere operato per Sacra menta, non verò extra illa. Ergo.

Idem est de Exorcismis ab Ecclesia institutis, qui inter Sacramentalia censentur a S. Thom. supra quest. 71. art. 3. ad 2. qui efficiunt quosdam supernaturales contra demones habent ex opere operantis tantum, & per modum interpretationis, quae imperatio non fundatur in privata sanctitate Ministeri, sed in oratione notaria Ecclesie, que eos instituit, & demonibus imperat.

Fateor tamen, quod illa Sacramentalia quae consecrationem quendam habent, maiorem habent vim, sed & hanc non nisi ex opere operantis. Sicut actus unius virtutis, nimis excellentioris, v. gr. charitatis, maiorem ex opere operantis habet vim meritorum & impetrandi, quam actus virtutis minus perfidae.

XVII. Opponeo contra 2. p. Resp. 11. Si Sacramentalia solum tollunt venialia mediante actione contritionis, aut charitatis. Ergo valde improposita ea tollunt. Prob. cons. Quia sic tota vis inest illi actu. Ergo.

2. Contra 3. p. Si Sacramentalia tollunt venialia, solum ex opere operantis, excitando plium motum voluntatis. Ergo nihil differunt ab aliis rebus sacris, v. gr. Imaginibus, Concionibus, Lectio nis spirituali. Prob. cons. Quia etiam illa possunt excitare plures voluntatis. Ergo possunt conducere ad veniam remissionem.

Ad 1. neg. cons. Ad prob. dist. ant. Tota vis im media, conc. media, neg. Nam & causitalia media non est impropria, sed in suo genere proprietas.

Ad 2. neg. cons. Ad prob. dist. ant. Possunt con ducre occasionaliter, & quasi per accidens, conc. ant. quodammodo per se, neg. ant. & cons. Imagines ergo sacra, Concio, Lectio, &c. pios motus excitant solum probandum occasionem, ut veniendo in cognitionem prototypi, circa illud plus motus ex citor: ast Sacramentalia conductunt ad dictum effectum per se, non perseante physica, vel logica, sed morali, que tamen non est omnino infallibilis. Quae tum impetrandi, tum dictum motum plium excitandi per se ei convenient, vel ex efficacia orationum Ecclesie, consecratione, seu benedictione. Vel (ut ait Sylvius) quatenus aliqua Sacramentalia ex genere suo, & modo, quo sunt, habent adjunctionem aliquem dolorem peccatorum, vel ejus significacionem, ut confessio generalis, vel tensio pectoris, Oratione Dominicana, in qua perimus nobis dimitti quotidianas culpas, ut debita, vel habent vim ex Verbo Dei, ut elemosyna, que peccata redimit, teste S. Scriptura. Item, ut oratio in Ecclesia consecrata. Unde: *Domus mea domus orationis, vocabitur, dicit Dominus, in ea omnis, qui patit, accipit. Non est hic alius nisi Domus Dei, & porta Cali.*

XXVII. Potestne aliqui, in mortali peccato existenti, & manente, remitti veniale?

Dico, non posse: Rationem dat S. Doct. art. 4. in c. & ad 1. Licet ad remissionem peccati venialis non requiri nova infusio gratiae habitualis, requiritur tamen aliquis gratiae actus, nimis vel formalis penitentia, seu Contrito, vel actus charitatis perfecta: sed tales actus non possunt esse in eo, qui subiaceat peccato mortali, & vult in ea manere. Ergo.

QUÆRÔ V. Sit casus: Homo justus moritur in peccatis venialibus, quando hac ei remittuntur? Item reprobus cum mortalibus moritur simul in venialibus remittunturne hac venialia in inferno.

XXVIII. Resp. 1. ad 1. p. Remitti in altera vita, nimis in Purgatorio, quoad culpam, & quoad

penam. Ia sentit ipse Christus Matth. 12. de peccato in Spiritum S. dicens: *Non remittetur neque in hoc seculo, neque in futuro.* Quae verba expendens S. Augustinus, 21. de Civit. Dei, cap. 24. ait: *Neque de quibusdam veraciter dicatur, quod eis non remittatur, neque in hoc seculo, neque in futuro, nisi essent, quibus eis non in isto, tamen remittatur in futuro.* Et Gregor. Mag. lib. 4. Dialog. cap. 39. ait: *In qua sententia datur intelligi quasdam culpas in hoc seculo, quasdam vero in futuro poss. laxari; quod enim de uno negotiatur, consequens intellectus patet, quia de quibusdam conceditur.*

Ratio: Justus cum affectu peccati venialis moriens cum eo non ingreditur Regnum Cœlorum; quia

Apostol. 21. nihil coquinatum intrat in illud. Ergo ab illa macula purgatur in Purgatorio, quod ad hoc est institutum, ut in eo purgantur sordes, & non solum ut laetus pena.

Resp. 2. Sordes illa venialium culparum in Purgatorio absterguntur per fervidos charitatis, humilitatis, patientie, aliarumque virtutum actus ab amabilibus patientibus elicitos. Juxta S. Th. quest. 7. de Matheo, art. 11.

Ratio: Licet post statum viae non sit meritum, aut satisfactio, potest tamen esse remitto peccatorum, quibus subtulis anima in igne sicut aurum probata, & examinata, sicut examinatur argentum, nesci, ut loquitur Contenson.

XXIX. Resp. 3. ad 2. p. In inferno nullum peccatum veniale remittitur, adeoque in eo casu per accidentem eternum punitur. Ita patet ex S. Thom. citato supra Tract. 4. Ksma. 2. num. 81. ubi ratio data est, & plura sunt dicta, que hic serviantur.

Opponeo contra hoc: Ego talibus dannatis fit iniuria. Ergo Deus punxit ultra condignum.

Ad 1. neg. cons. Quia perdito damnatorum ex ipso est, ex quod sponte se consercat in statum tam, in quo nulla redemptio, vel venia est.

Ad 2. pariter negatur: Quia licet persona eterna peccato veniali non debetur per se, bene tamen per accidens ex conditione subiecti, cui culpa continuo placet, prouide continua pena debetur. Unde (ut loquitur dictus Contenson) eternum puniat culpa in tempore perpetrat, quia quod breve fuit tempore, vel opere, longum esse constat in pertinaci inflexibili, & obstinata mentis voluntate: quia etsi ad nihil redigi vellet, ne patetur, vivere semper vellet, tamen ut semper peccare posset. At magnanum igitur iudicantis justitiam pertinet ut nunquam careant supplicio, qui numquam volunt carere peccato.

QUÆRÔ VI. Extingunturne per penitentiam peccata sic, ut per subsequens peccatum, etiam in gratitudinis, non redeant? De quo S. D. agit. q. 88. per 4. art.

XXX. Ante Resp. nota: dupliciter posse intelligi peccatum redire. 1. Simpliciter, & absolute, ita ut peccatum subsequens non tantum inducat maculam, & reatum sibi proprium, sed etiam reducat antiquum, ac si peccata semper mansisset, & homo non tantum propter nova, sed etiam propter antiqua peccata damnetur. 2. Secundum quid in quantum peccatum sequens sit quodammodo gravius propter precedenter, quorum maculam virtualiter continet, quatenus hominem reducit ad priorem privationis gratiae statum. In quo sensu etiam intelligi potest illud Jacobii 2. de quo supra in hoc Exam. num. 21. *Qui offendit in uno, factus est omnium reus;* omni scilicet gratia, ac bonorum operum mercede privandus. Hoc notato.

Resp. 1. Nullo modo potest esse, quod macula, & reatus praecedentium peccatorum redeant, secundum quod ex talibus actibus causabantur, ait S. Th. art. 1. in corp. id est, simpliciter in primo sensu explicato in notabili.

Ratio: Quia forma absorptionis, ejusque effectus datum absolue, & absque hac conditione, nisi iterum

peccaverit, que nec tacite inest. Nota hoc intelligi de redditu quodam numero culpam (idem est de pena eterna: quia illa pender ex culpa) de specie enim non est dubium: quin redire possit, ut si peccata remissa eadem placeant voluntati.

Ex his sequitur, quod quando in Scriptura dicitur, quod Deus recordetur peccatorum remissorum, id intelligi de pena, quia adhuc temporaliter punit ea. Nec est eadem ratio de operibus bonis per subsequens peccatum mortificatis, que juxta dicenda per penitentiam reviscuntur. Disparitas enim est, quia haec opera non omnino extinguntur, sed solidum a suo effectu impeditur, & manent in Divina acceptatione, & contra verò de peccatis Scriptura dicit examinari, aboliri, proficere in profundis maris, &c. Accedit, quod Deus prior si ad miserendum, quam ad puniendum.

Opponeo posset illa parabola Matth. 18. de servo, cui Dominus dimisit debitum, & tamen tradidit eum tortoribus usquedam redderet totum, ex quod noluerit misericordia conservi suam. Parabolam Christus conclusit, dicens: *Sic & Pater meus coelestis facies nobis, nisi remiseritis unusquisque fratri suo de cordeus vestris.*

Sensus Parabola hujus est: Sic Rex serum sum, qui post maximum debitum clementissime remissum, conservo suo exiguum debitum remittere noluit, iustis gravissime puniri: ita & Pater celestis graviter & quidem in eternum puniet illos, qui obtenta toties enormium scelerum venia, proximo ne leviore quidem offensionis remittere volunt. De redditu autem peccati simpliciter ex hac Parabola nihil probatur, de redditu secundum quod statim admittitur in spiritu.

XXXI. Resp. 2. Nec per absolutam potentiam Dei potest idem numero peccatum mortificare, nec Dei peccatum remittere sub conditione, nisi iterum peccaveris.

Ratio 1. p. Quia alias Deus esset vera causa illius peccati redeuntur, naturaliter enim a privatione ad habitum non datur regressus.

Ratio 2. p. Remissio peccati mortalis absolutè non potest fieri, nisi per infusionem gratiae habitualis, ut dictum est, & alibi à Theologis probatur. Sed infusio gratiae essentialiter est absoluta, & non potest esse conditionata, quia gratia acta infusa essentialiter haberet, quod actu destruet peccatum; non verò destrueret, si hec illi conditio adficeret. Ergo.

XXXII. Resp. 3. Per peccatum sequens penitentia, peccata dimissa redire secundum quid justa secundum sensum in *Nota ante Resp. 1.* explicitum, & in quantum peccatum sequens ex prioribus dimissis aggravatur, præsumt ratione ingratisitudo. Ita S. Th. in edictum art. 1. c.

Declarat hoc ex illo ad Rom. 2. Secundum duritatem & impunitatem cor therauras tibi iram in die irae; ex hoc scilicet solo, quod contemnitur Dei bonitas, quod ad penitentiam spectat, multo autem magis contemnitur Dei bonitas, si post remissionem prioris peccati secundum peccatum iteretur. Ergo.

Resp. 4. Quantitas reatus peccati post priorum peccatorum remissionem commisi, postmodum quidem esse talis, quanta erat omnium praecedentium, hoc tamen non semper fit. Ita S. Doct. art. 3.

Ratio: Quantitas reatus adveniens est secundum gravitatem peccati subsequentis: Sed hoc potest esse aliquando magis, aliquando minus grave, ut si sit ebrietas, vel simplex fornicatio, & sequatur homicidium, vel adulterium, aut è contra: Vel si in sequentibus peccet ex ignorancia, vel infirmitate, antecedenter verò ex certa malitia, aut è contra. Ergo.

XXXIII. Ingratitudo peccantis estre speciale peccatum, vel saltem circumstantia notabiliter aggravans.

Dico 1. cum S. Th. hic art. 1. Ingratitudo peccantis aliquando est speciale peccatum, si nimis peccator in contemptum Dei, & suscepti beneficii peccet.

Ratio S. D. Peccatum speciem recipit ex intentione peccantis. Unde, ut Philosophus dicit, *Ethic.* Ille qui mactatur ut furetur, magis est fur, quam mactus. Ergo.

Dico 2. Si dicta intentio contemptus desit, in gratitudo peccantis solidum est circumstantia generaliter consequens omne peccatum mortale.

Declarat hoc S. D. ibidem: Si quis intendens aliquod peccatum committere (puta, homicidium, aut adulterium) non retrahatur ab hoc propter hoc, quod pertinet ad Deum contemptum, ingratisitudo non erit specie peccatum, sed trahetur ad speciem alterius peccati, sicut circumstantia quedam. Nam, ut S. Aug. dicit in lib. de Nat. & gratia, non omne peccatum est ex contemptu, & tamen in omni peccato Deus contemplatur in suis preceptis.

Dico 3. Juxta S. Thom. in 4. dist. 22. art. 4. Peccator recidivis per se, & directè non teneat ad confessionem peccatorum prius commissorum, nec in generali, nec in speciali, culcumque confiteatur.

Ratio: Quia jam sunt legitime confessa, & integrati si specialiter contemptum non aferat, solidum est circumstantia generalis, ut dictum est.

Dixi, per se, & directè; quia per accidens, & indirectè potest esse necessarium, saltem in generali aperire praecedente peccata, ut nimis cognoscit possit status penitentis, & conveniens medicina adhiberi.

QUÆRÔ VII. Merita hominis justi per subsequens peccatum mortificata reviviscuntur per veram penitentiam? De hoc S. Doct. agit quest. 89. per 6.

XXXIV. Resp. Affirmative cum S. Th. art. 5.

Ante prob. nota, quid hoc sit opera in charitate facta per subsequens peccatum mortificari, bene explicari à S. Thom. art. 4. in corp. his verbis: Res viva per mortem perdit operationem vite, unde per quamdam similitudinem dicuntur res mortificari, quando impeditur à suo proprio effectu, vel operatione, effectus autem operum virtuosorum, quae in charitate sunt, est, perducere ad vitam eternam. Quod quidem impeditur per peccatum mortale sequens, quod gratiam tollit. Et secundum hoc opera in charitate facta dicuntur mortificari per sequens peccatum. Hoc notato,

Ratio S. Doct. ex art. 5. est: Opera virtuosa mortificari, est, ea per peccatum sequens impeditur per se, Sed hoc impeditum tollitur per veram penitentiam peccata. Et secundum hoc operis virtus habitualis, ut dictum est, & alibi à Theologis probatur. Sed infusio gratiae essentialiter est absoluta, & non potest esse conditionata, quia gratia acta infusa essentialiter haberet, quod actu destruet peccatum; non verò destrueret, si hec illi conditio adficeret. Ergo.

XXXV. Resp. 3. Per peccatum sequens penitentia, peccata dimissa redire secundum quid justa secundum sensum in *Nota ante Resp. 1.* explicitum, & in quantum peccatum sequens ex prioribus dimissis aggravatur, præsumt ratione ingratisitudo. Ita S. Th. in edictum art. 1. c.

Declarat hoc ex illo ad Rom. 2. Secundum duritatem & impunitatem cor therauras tibi iram in die irae; ex hoc scilicet solo, quod contemnitur Dei bonitas, quod ad penitentiam spectat, multo autem magis contemnitur Dei bonitas, si post remissionem prioris peccati secundum peccatum iteretur. Ergo.

XXXVI. Resp. 4. Quantitas reatus peccati post priorum peccatorum remissionem commisi, postmodum quidem esse talis, quanta erat omnium praecedentium, hoc tamen non semper fit. Ita S. Doct. art. 3.

Ratio: Quantitas reatus adveniens est secundum gravitatem peccati subsequentis: Sed hoc potest esse aliquando magis, aliquando minus grave, ut si sit ebrietas, vel simplex fornicatio, & sequatur homicidium, vel adulterium, aut è contra: Vel si in sequentibus peccet ex ignorancia, vel infirmitate, antecedenter verò ex certa malitia, aut è contra. Ergo.

XXXVII. Resurget homo per penitentiam in equali virtute, ac erat ante?

Ad hoc S. D. art. 2. in corp. respondet: Secundum quod motus liberi arbitrii in Penitentia est intentio, vel remissio, secundum hoc penitentis consequitur maiorem, vel minorem gratiam; evanescit autem intensiore motu penitentis quandoque proportionatum esse majori gratiae, quam illa, à qua cedebat per peccatum, quandoque autem aequali, quandoque verò minori. Et id est Penitentis quandoque resurgit in majori gratiae, quam prius habuerat, quandoque autem in aequali, quandoque etiam in minori. Et eadem ratio est de virtutibus, quae ex gratia consequuntur.

De Virginitate obiter sciendum, quod quoad formale per Penitentiam reviviscat, licet non quoad materialis. De quo vide supra Tract. 5. Exam. 2. num. 26. in Notab. Idem est de Innocentia.

XXXVII. Restitutum ergo homo per penitentiam in pristinam dignitatem?

Dico cum S. Thom. art. 3. restitu quoad Deum, cuius denuo fit filius per gratiam, redditur ei stola prima, & annulus aureus; non tamen semper restitu quoad hominem, ut patet, si ratione peccati, vel censore, aut irregularitatis dignitatem Ecclesiastica perdidit.

XXXVIII. Reviviscitnum etiam per penitentiam opera bona mortua, id est, in peccato mortali facta?

Dico cum S. Thom. art. 6. quod non.

Ratio: Quod non habuit vitam, nec principium vitae, non potest revivisci: Sed opera secundum se bona, sed facta extra gratiam & charitatem (qua est principium vitae) ita se habent, nec de his dici potest, quod maneat in Divina acceptatione ad premium supernaturale. Ergo.

Admittit tamen S. Doct. in eodem art. ad 3. quod Deus tala opera remunerat temporali remuneracione, sicut Gregorius dicit in hom. de Divite & Lazaro, quod nisi dives illi aliquod bonum egisset, & in praesenti saeculo remuneracionem accipiesse, nequam abraham dicere: Recipisti bona in vita tua. Vel etiam hoc potest referri ad hoc, quod patetur tolerabilis iudicium. De hoc vide in hoc Tract. Exam. 8. n. 130.

E X A M E N III.

De Contritione.

De qua agit S. Thom. in Supplemento à quest. 1. usque ad 5. inclusivè.

QUÆRÒ I. Quid, & quotuplex est Contrito, & quae virtutis actus?

XXXVIII. Ante Resp. nota ex S. Thom. bīc q. 1. art. 1. in corp. hoc nomen Contrito derivari à verbo contrito, quod in rebus materialibus significat rem duram conterere, & communere in minutissimas partes. Unde metaphora translatā ad spiritualia, actus penitentie vocatur contrito, quia voluntatis duritum, seu cor peccatis induratum emolliit, scindit, atterit, & communere.

Hoc notato,

Resp. 1. Contrito generata sumpta est dolor de peccato sub quocunque motivo supernaturali, & definitur à Trid. Sess. 14. cap. 4. quod sit animi dolor, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito nos peccatis de cetero. *Li* animi idem est, ac voluntatis, intelligiturque dolor spiritualis; unde dolor, quem interdum experimur in parte sensitiva, cum sit passio corporalis, non est de essentiis contritionis, seu proprietas eius, ut patet ex S. Th. q. 1. art. 2. Hic S. D. plures adducunt definitions in citato art. 1. inter quas est illa S. August. contrito est dolor de peccatis, asumptus cum proposito confitendi, & satisfaciendi.

Resp. 2. Contrito ita generata sumpta dividitur in perfectam & in imperfectam. Perfecta absolute vocatur contrito, definitur, quod sit dolor de peccato commisso, ut est offensa Dei super omnia dilecta, seu summa boni, cum proposito (vel actuali, vel virtuali, seu implicito) se emendandi, & confitendi, quia contrito in Nova Lega non delet peccatum, nisi in ordine ad Sacramentum Penitentie, cuius est pars. *Li* offensa est idem quod injuria, non quidem realiter illata, seu effectiva (cum Deus in se laedi non possit) sed moralis, affectiva, seu intenta.

Contrito imperfecta, quae ad alterius differentiam vocatur attrito, definitur, quod sit dolor de peccato commisso ex motivo supernaturali inferiori quam sit dicitio Dei super omnia, v. gr. ex metu gehennae, amissione Beatitudinis, seu ob Deum ut vindictam, vel ex

speciali deformitate talis peccati.

XXIX. Resp. 3. Contrito essentialiter & per se primò consistit in dolore, & odium seu detestatio peccati se solū habet presuppositive.

Ratio: Contrito essentialiter consistit in actu (saltem imperfete) compensativo injurie: Sed per solum dolorem fit compensatio. Ergo. Min. prob. Recompensans debet à se aliquid auferre, & dare injurato: Sed hoc fit per solum dolorem. Ergo. Min. prob. Odio habens peccatum nullum patitur malum, sed recipit maximum bonum honestum; qui vero de peccato dolet, ex solū bonum honestum recipiat, afficitur tamen simul malo peccato scilicet tristitia. Ergo.

Ex quo sequitur, quod in eodem instanti temporis cum prioritate, & posterioritate nature peccatum tollatur per odium, & per dolorem, seu contritionem formalē: per odium, in quantum est summum malum, seu ut est contra Deum ut summum Bonum: per dolorem, ut est offensa, seu injurya Dei per satisfactionem compensabilis. De quo vide supra Ex. 1. num. 13. & 14. ubi etiam patet, quemadmodum peccata sunt objectum contritionis.

XL. Resp. 4. Contrito est actus virtutis penitentie. Ita S. Doct. quest. 1. art. 2. ad 1. Et patet ex dictis supra de eadem virtute in Exam. 1. num. 10. & 14. Attrito vero non oritur ex aliqua virtute, sed ex quadam auxilio Divino supernaturali transeunter dato.

Ratio: Quia attrito elicetur ab homine in gratia sanctificante noncum constituto, adeoque non habente adhuc habitum virtutis infusa.

QUÆRÒ II. In quo convenienter, & in quo differunt contrito & attrito? Item attrito potestne fieri contrito?

XLI. Resp. 1. Convenienter 1. quod utraque versetur circa peccatum illud detestando. 2. Quod utraque in substantia sit supernaturalis, & habeat objectum ad motivum supernaturale. Unde nec esset contritio nec attrito, si quis doleret de peccato, quia propter illum debet suspidi, amissi bona famam, offendit patrem, &c.

Resp. 2. Differenter 1. quod contrito sit actus virtutis, non vero attrito, ut dictum est Resp. 4. ad quest. 1. 2. Quod contrito sit dolor perfectus, & procedat ex sua natura ex motivo dilectionis Dei super omnia: attrito vero sit dolor imperfectus, procedat ex motivo inferiori. Quia motiva sunt assignata ante Resp. 3. ad quest. 1. quia imperfectio etiam patet ex metaphora ex materialibus despuncta, in quibus discutitur attrita (ut ait S. Doct. quest. 1. art. 2. ad 2.) quæ aliquo modo diminuta sunt, sed non adhuc perfectè communata: contrita vero dicuntur, quando omnes partes tritæ sunt simili per divisionem ad minima. 3. Quod attrito per se sola sine Sacramento non justificet, etiam cum voto & desiderio Sacramenti: quia stat cum peccato, licet tollat affectionem peccati. Contrito vero etiam extra Sacramentum, & extra articulum mortis aut necessitatis, in quo non est copia Confessarii, habet anexam justificationem, seu peccati remissionem, sive gratiam sanctificantem, ut patet ex Trid. Sess. 14. c. 4. Et Ratio est: Tum quia (utroque procedens ex motivo dilectionis Dei super omnia) hominem plenè convertit ad Deum, eique ut ultimo fini unit, in qua dilectione virtualiter continetur propositum servandi omnia mandata. Tum etiam, quia est ultima dispositio ad gratiam. Ergo hanc habet sibi annexam etiam extra Sacramentum. 4. Attrito solū est dispositio remota ad gratiam. 5. Attrito respici peccatum ut est malum peccantis, contrito vero ut formaliter est offensa & injuria Dei.

XLII. Reps. 3. Contrito & attrito supernaturalis specie essentialiter different, nec potest attrito fieri contrito.

1. Pars sequitur ex dictis: Quia habent specie diversa principia, & motiva formalia.

2. Pars sequitur ex prima. Tum quia, que spe-

cie essentiali different, illorum unum nequit fieri alterum, tum etiam, quia docetur à S. Thom. art. 3. in corp. hac ratione: Quamvis habitus fidei informis sit formatus, nunquam tamē actus fidei informis sit actus fidei formatus; quia actus illi informis transit & non manet veniente charitate; attrito autem & contrito non dicunt habitum, sed actum. Ergo.

Oppono 1. Contra Resp. 3. Perfectum & imperfectum non differunt specie essentiali, & unum potest fieri alterum: Sed sic se habent attrito & contrito. Ergo.

2. Committit dicitur, quod per Sacramentum penitentie homo fiat ex attrito contritus. Ergo attrito fit contritus.

Ad 1. diss. mag. Si sit imperfectus defectus gradus, sicut calor ut tristitia respectu caloris ut sex, vel si est puer respectu viri, conc. mag. si sit imperfectus defectus essentia, sicut Embrio dicitur homo imperfectus, neg. mag. Hoc secundò modo se habet contrito imperfectus. Vel aliter: Si habeant eadem motiva, objecta, conc. secus, negatur.

Ad 2. neg. conc. Nam prima propositio significat transitionem subjecti ab una forma ad aliam, v. g. ab attritione ad contritionem, ut si dicam a pari: Petrus ex Physico fit Metaphysicus. Secunda vero significat, quod una forma facit alia, ut si dicam: Physica fit Metaphysica, calor fit frigus: quod repugnat.

Aliter Resp. 3. Quod per Sacramentum penitentie fiat quis ex attrito contritus vel habitualiter, in quantum cum gratia per Sacramentum penitentie infinita inter ceteras virtutes etiam accipi habitum virtutis penitentie. Vel virtutaliter, seu equivalenter, quia attrito juncta huic Sacramento obt quodammodo munus contritionis, eique equivalent, cum hominem etiam disponat (licet non tam proxime) ad justificationem, quae est effectus Sacramenti.

Quærò III. Attrito ex meo gehennae concepta estne actus honestus? Item quas conditiones debet habere attrito, ut cum hoc Sacramento sufficiat ad justificationem? Sufficiat sine actu charitatis, etiam imperfectio?

XLIII. Resp. 1. De fide est, attritionem ex meo gehennae velut ex occasione a peccatore elicitam, esse actum bonum, & laudabile ad Sacramentum penitentie sufficientem. Ita Trid. Sess. 14. cap. 4. definit. Illam contritionem imperfectam, quae attrito dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennae & penitentia meta communiter concipiatur, si voluntate peccandi excludat cum spe venie, declarat sancta Synodus, non solū non facere hominem hypocritam, verum etiam Deum Dei esse, & Spiritus S. impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis; qui potentes actus viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine Sacramento penitentie per se perdulere ad justificationem peccatorum nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento penitentie impetrandum disponit. Hec ibi.

Vide supra Tract. 3. Exam. 1. num. 6. quod talis attritus non feratur efficaciter in duos ultimos fines, sed ratione peccati efficaciter, habitualiter saltem, habebet pro fine ultimo creaturem, ratione attritionis inefficaciter Deum. Item quiesceret in amore sui, seu bonum creatum & proprieam plus amaret quam Deum, solū negative nullam faciendo comparationem inter Deum, & creaturem, non vero contrarie, seu cum tali comparatione. Vel, sisteret in bono creto, non tamen excludendo relationem in Deum, sed ab ea sola.

Item vide supra Tract. 3. Exam. 1. num. 13. an & quando actus ex metu impendens mali factus sit in voluntarius, ut solveret, dictum attritionem ex meo gehennae ita causaret primam gratiam delendo peccatum per illum actum dilectionis DEI. Quod prob. ex S. Thom. 3. quest. 70. art. 4. in corp. dicentes: Minima gratia potest resistere culibet concupiscentie, & vitare omne peccatum mortale, minima etiam charitas plus dilig DEUM, quam cupiditas mille ovi, & argenti. 2. Minima charitas, sive habitualis, sive actualis modo vere sit in specie charitatis, quantumvis remissa, est incompossibilis cum peccato mortali, cum ex sua essentia solū DEUM pro ultimo fine efficaciter respiciat, ut patet supra Tract. 7. Exam. 5. n. 74. Et ibid. n. 75. Resp. 2. Ergo.

Ex his ruit fundamentum Adversariorum, putantur, quod sine dico amore non excludatur omnis effectus peccandi, ruit, inguam; Nam, ut benè arguit Gonet, efficax meritis gehenna, id est, vi cuius homo malum gehenna ita refutat, ut efficaciter velit omnia media ad illud vitandum absolute necessaria, includit necessarij voluntatem efficacem cavendi omne id quod est inducitum gehenna: Sed tale omne est peccatum mortale. Ergo. Vide dicta pro Resp. 1. & loc. ibi cit. Ruit, & illud fundamentum quo dicunt: Timor ser-

to propter peccata, magis doleat de poena, quod est in honestum. Sed in Philosophia dici solet, quod ad veritatem huius axiomatis propter debet denotare causam principalem talis effectus & per se, ac sine qua effectus ponit non possit: quod non est in presenti.

Resp. 2. Est etiam licitum dolere de peccatis propriis inferni, ut ly proper significet finem proximum, & minus, & minus principalem: secus si designet finem ultimum, hoc enim esse mortale.

Ratio 1. p. Licitus quis ordinet suos actus ad magnam sumam bonum creatum ut ad finem proximum, modo Deus sit finis ultimus: Sed evadere penas inferni est magnum bonum. Ergo.

Ratio 2. p. Quia talis homo formaliter & expressè habetur hunc affectum: Non doleretur de peccato, nisi esset pena inferni: Sed ille affectus est mortale ut patet, quia excludit Deum ut ultimum finem Ergo.

Nota, non esse inordinatum, ordinare bonum majus ad bonum minus, velut ad finem proximum & minus principalem, si utrumque bonum ultius ordinetur ad alium finem principalem, qui sit utroque melius. Sic ergo dolor de peccatis resipicit dolorem de penis inferni, ut finem proximum: sed ultius ordinatur ad Deum ut ad finem ultimum.

XLIV. Resp. 3. Attrito ut sufficiat ad justificationem vi hujus Sacramenti obtinendam, debet habere has conditiones: Primo debet esse vera, id est, non apparet vel existimat, quia est materia Sacramenti, ad quam non sufficit, quod sit putative talis, nisi fit tali per existimationem, ut patet in materia Baptismi. Secundo debet esse supernaturalis, quia Tridentina vocat donum Dei, & impulsus Spiritus Sancti, ac dispositionem ad gratiam. Tertiū debet esse universalis, ut extendere se ad omnia mortalia nondum confessata, cum ultimi peccatum non possit remitti si aliō, ut supra probatum est, adeoque vel debet elici tot attritiones, quod sunt peccata species diversa, vel debet homo de omnibus dolere sub uno generali motivo ad omnia se extende. Quartū debet esse efficax, id est, excludens voluntatem peccandi, ut patet ex eodem Tridentino.

XLV. Resp. 4. Probabilis est contra Janesius, quod, ut attrito ex metu gehennae concepta cum Sacramento ad justificationem sufficiat, non requiratur ad eam actus charitatis, seu dilectionis DEI, super omnia, etiam imperfectus, & remissus. Itaclare Angel. Doct. in 4. dist. 6. quest. 1. art. 3. ad 5. dicens: Ad hoc ut homo se preparet ad gratiam in Baptismo percipiendam (idem est de Sacramento Penitentie) praesertim, ut non sit contrito.

Ratio: Quia alia Sacramentum Penitentie deseret esse Sacramentum mortuorum, quia nunquam & inullo casu causat etiam gratiam delendo peccatum per illum actum dilectionis DEI. Quod prob. ex S. Thom. 3. quest. 70. art. 4. in corp. dicentes: Minima gratia potest resistere culibet concupiscentie, & vitare omne peccatum mortale, minima etiam charitas plus dilig DEUM, quam cupiditas mille ovi, & argenti. 2. Minima charitas, sive habitualis, sive actualis modo vere sit in specie charitatis, quantumvis remissa, est incompossibilis cum peccato mortali, cum ex sua essentia solū DEUM pro ultimo fine efficaciter respiciat, ut patet supra Tract. 7. Exam. 5. n. 74. Et ibid. n. 75. Resp. 2. Ergo.

Ex his ruit fundamentum Adversariorum, putantur, quod sine dico amore non excludatur omnis effectus peccandi, ruit, inguam; Nam, ut benè arguit Gonet, efficax meritis gehenna, id est, vi cuius homo malum gehenna ita refutat, ut efficaciter velit omnia media ad illud vitandum absolute necessaria, includit necessarij voluntatem efficacem cavendi omne id quod est inducitum gehenna: Sed tale omne est peccatum mortale. Ergo. Vide dicta pro Resp. 1. & loc. ibi cit. Ruit, & illud fundamentum quo dicunt: Timor ser-

vilis non excludit affectum peccandi. Nam solùm est verum, si ille timor penas sibi proponat ut finem ultimum, secùs si ut proximum, juxta R. 2.

Ratio. 5. Ad dictam attritionem requiriatur aliquis actus dilectionis DEI, non qui sit vere amor amicitie, vel charitatis, tendens in DEUM summè diligendum ratione sua bonitas secundum se sumptuosa, seu ut in se bonus est; sed qui sit actus, seu amor spei, sive concupiscentie, quo attritus amat, vel amare incipit DEUM, sed qui sit actus, seu amor amanti (homini), & utilium; sic ut sibi (nimoriu[m] attrito), seu amanti (bonum), & utilium, vel consideratio turpitudinis peccati, vel metus gehenna, &c.

Hoc videtur velle Trid. 20. 6. cap. 6. ubi inter dispositions, quibus peccatores Justitiae divina timore utiliter concussi ad justificationem per Sacramentum recipiendam se disponunt, recentem actum, quo DEUM tamquam omnis justitiae fontem diligere incipiunt.

Ratio. Voluntas non fertur in finem nisi amando, ut patet ex Physica: Sed voluntas homini attriti saltem imperfice fertur in DEUM ut ultimum finem, juxta dicta, quia pœna solidum sunt finis proximus. Ergo.

Ex dictis colliguntur, quod ad Contritionem perfectam requiratur verus amor amicitie, amans DEUM super omnia, seu ut in se bonus est, non vero ut est bonus, seu utilis amanti. Unde haec non esset vera Contritio: Doleo de peccatis meis propter DEUM ut meum summum Bonum.

QUÆRO IV. Sufficere una Contritio super omnia peccata, & quanto illa debet esse intensio?

XLVI. De quo 8. Doct. agit quest. 2. & 3. utriusque per 4. art.

Ante Resp. suppono ex S. Thom. quest. 2. art. 1. in corp. quod ad Contritionem etiam extra Sacramentum Pœnitentie requiratur per se loquendo, & regulariter aliqua peccatorum recognitio, seu examen conscientie, licet non tam rigorosum sicut in Sacramento, quia hoc est iudicium quoddam exterius, in quo homo homini debet reddere rationem propriei conscientie suis, quod non fit sine distincta examinatione; & contra extra Sacramentum redditur ratio ipsi Deo, qui utroque scrutans renes, & corda, facilius intelligit omnia.

Dixi, per se, & regulariter; Quia interdum sufficit recognitio peccatorum in generali, non descendendo ad singula. Primum in caso quo adiuvt sua peccata recognit ante baptismum, & de his dolet saltem per attritionem. Secundum si non suspectat tempus; tunc enim sufficit recognitio, & dolor de peccatis in communione, cum voluntate saltem implicita discussio in particulari, si esset commoditas. Hoc suppono.

Resp. 1. Non est de necessitate vera contritionis singulis peccatis singulas adhibere contritiones, est tamen de consilio.

1. Pars est S. Thom. art. 1. cit. dicentes, quod post recognitio peccata sufficit una contritio communis omnibus, quia illa motus agit in vi omnium dispositionum; qui dolor poterit dici esse de singulis, & speciali, licet non sit singularis de singulis.

Ratio: Quia alia, qui haberet mille mortalia deberet elicere mille contritiones, quod nemo defendet.

Ratio 2. p. De consilio est multiplicare actus virium.

XLVII. Resp. 2. Ut dolor voluntatis sit vera contritio, debet esse summus appetitivus, & non requiriatur, ut sit talis intensivus.

Ante Resp. vide Trid. 7. Exam. 5. n. 75. in Not. 1. explicationem majoritatis intensivæ, & extensivæ in amore, quæ applicari potest dolori de peccato; dicitur enim dolor appetitivus summus, quando quis ita dolet, ut malum culpe judicet, seu estimet malum quovis alio malo, sitque paratus omnia alia mala

potius subire quam illud; dicitur summus appetitivus quando est in gradu tam intensivo, ut amplius intendi, vel augeri non possit. Hoc premiso.

Ratio 1. p. est: Prosecutio aliquis boni est mensura displicientia malorum oppositorum, seu quantum aliquid placet, tantum contrarium displiceret: Sed DEUS debet appetitivus magis amari, quam omne bonum creatum, ut patet loco ante citato ex Trid. 7. Ergo de peccato dolendum est dolore appetitivus summo.

Ex quo sequitur, quod in omni contritione saltem implicite, & confusè includatur comparatio ad omnia mala pœnas, & naturæ, que tamē comparatio à Confessariis non est ita exaggeranda, præsumt enim infirmis proprio periculum, nec suadenda, v. gr. dicendo, an parati sint potius se, & omnia sua perdere, quam talē, vel talē peccatum committere, non enim omnes tam perfecti sunt uti S. Paulus, ad Rom. 8. dicit: Certum sum, quod neque mort. &c. me separavit à charitate Christi.

Ratio 2. p. Minima contritio in intensione est ejusdem speciei cum ea, quæ est maximè intensa, quia sola intensio, vel remissio speciem non varia. Ergo procedit à gratia sicut contritio intensior. Ergo sufficit ad justificationem à quibuscumque peccatis.

Cum bis stat, quod Confessarii debent hortare penitentes ad vehementem dolorem, uti & ad DEI amorem.

XLVIII. Debetne major esse dolor de uno peccato, quam de alio?

Affirmo cum S. Thom. q. 3. art. 3.

Ratio: Contritio est dolor de peccato, quemlibet est offensa DEI: Sed in uno peccato est gravior offensa DEI quam in altero. Ergo.

XLIX. Sufficere dolor, quo quis dolet, se non dolere de peccatis?

Dico, non sufficit. Ratio: Quia talis dolor non est de peccatis, sed solūm est displicientia de ipsi doloris defectu.

An & quomodo dolor contritionis possit esse nimis, vide supra Tr. 4. Ex. 1. n. 11.

QUÆRO V. Quando quis obligatur ad contritionem?

L. Resp. 1. Preceptum contritionis non est mere positivum, sed etiam naturale. Ita S. Thom. 3. p. 9. 84. art. 7. ad 1. Dicitur naturale, non prout distinguuntur a supernaturale, sed prout distinguuntur a positivo, seu ex naturale in ordine supernaturale gratia, eique connaturale. Sicut enim res naturales habent suum essentiam, & naturam, ita & supernaturales.

Ratio: Natura dicit, jus hominis, à fortiori jus DEI, servandum esse illesum, in cuius praembulo dicitur: Ego sum Dominus DEUS tuus.

Ratio: Si est Dominus, adeoque honorandus, natura dicit, quod eis reconciliatio sit querenda, dum est offensis.

Ratio 3. Probabilis est quod preceptum contritionis non obliget ad eam eliciendam statim post commissum peccatum. 2. Nec omnibus diebus Festi, & Dominicis. 3. Nec quoties peccatum commissum memoria occurrit. 4. Nec semper per totum vitam de cursu. 5. Sed certo tempore.

Ratio 1. 2. & 3. p. est ex præ: Quia nec penitentes de eo se accusant, nec Confessarii examinantes. Fatorer tamen, oppositam sententiam esse valde pœnam, & consulendum, nec per modicum tempus licere in peccato morari quoad effectum.

Ratio 4. & 5. p. est ex præ: Preceptum contritionis est affirmativum, scilicet Panitentiam agere: Sed natura præcepti affirmativi est, quod obliget quidem semper, non tamen pro semper, ut patet in aliis præceptis affirmativis, v. gr. elemosynæ, &c. Ergo.

LI. Resp. 4. Preceptum contritionis in quibusdam casibus obligat per se, in quibusdam per acciden-

dens. Qui castis in probabili sententia sunt.

Primo per se obligat in articulo mortis vero, aut presumpto, etiam in casu, quo homo habet copiam Sacramenti Pœnitentie, non quidem ex vi præcepti huius Sacramenti, quia illi satisficeretur attritionem cum Sacramento, sed ex vi præcepti charitatis DEL & sui ipsius. Quia in illa extrema lucis, à qua salus æterna pendet, tenenda sunt certiora, non autem constat an Sacerdos verè habeat intentionem absolvendi, an sit verè baptizatus, &c.

Secundo in mortali periculo vita eo sensu, quod de Eucharistia explicatum est supra Trid. 12. Exam. 4. num. 50.

Casus, in quibus per accidens obligat præceptum contritionis sunt:

Primo: Adveniente exurgente tam gravi tentatione, ut moraler homo eam vincere nequeat, nisi per Contritionem. 2. Quoties quæ etiam errore existimat se ad eam teneri. 3. In valde gravi communis necessitate Reipublica, quæ presumunt immitti à Deo de peccato hominum. 4. Dum currit præceptum annua Confessionis, & non est copia Confessarii, quia tunc homo tenetur supplicare per contritionem, cuius præcepto in Lega nova præceptum confessionis est subrogatum. 5. Dum quis in peccato mortali existens debet administrare aliquod Sacramentum, vel unum è quinque vivorum recipere; prout probatum est supra de Sacramentis in communione Trid. 11. Exam. 2. num. 12. & seqq.

X A M E N I V.

De Confessione, ejus Quidditate, & Necesitate.

S. Thom. quest. 6. Suppl. & quest. 7.

QUÆRO I. Quid est confessio, putat auricularis, coram Sacerdoti, sive Sacramentalis? Cuius virtus actu[s]?

LII. Resp. 1. Benè definitur in Cathec. Romana, quod sit legitima, & Sacramentalis accusatio de propriis peccatis ad eum veniam virtute clavium obtinendum, coram Sacerdoce facta.

Ratio: 2. S. Thom. quest. 7. art. 1. explicat, & approbat illam definitiōnem à S. Aug. traditam: Confessio est, per quam morbus latens (nim. animæ, seu peccatum) sp[iritu]s venie operatur.

In Resp. ad 1. ibidem docet, quod quamvis Sacros peccatum penitentis antea aliquando sciat ut homo, non tamen scit ut Vicarius Christi. Sicut etiam Index aliquando scit aliquid ut homo, quod nescit ut Judge, & quantum ad hos per confessionem appetitur Sacerdoti: ast (ut ad 2.) clauditur alii confessionis sigillo.

Ratio 3. Confessio peccatorum, quatenus fit ad consequendam eorum remissionem elicitivè, est actus virtutis Pœnitentie juxta S. Thom. quest. 7. art. 3. & patet ex dictis supra de virtute Penit. Imperative autem ad multas virtutes v. gr. spem, fidem, &c. pertinere potest, secundum quod in finem multarum virtutum actus confessionis transire potest, ut ait S. Doct. ibidem.

Dixi, quatenus fit de remissione, &c. quia sub aliis rationibus confessio spectat ad alias virtutes, v. gr. confessio veritatis in iudicio, ad justitiam, confessio beneficiorum in laudem Dei, ad virtutem Lætitia. Ibid. in corp.

Ratio 4. Tum quia talis simul præbet materialis sufficienter pro absolitione. Tum etiam, quia per talę mendaciam levis solam injuria fit Sacramento. Sit etiam patet in aliis Sacramentis, v. g. si aque Baptismi esset admixta minima pars terra, hostia consecrandae parva palea. Aliud est si quis inter 20. vel 100. hostias consecrandas sciret unam esse ex materia non consecrabilis, quia haec jam esset materia in debita non levius, sed notabilis, adeoque faceret peccatum mortale.

LIV. Oppon: S. Gregorius ait: Bonarum mentium est, ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est. Ergo.

Ratio 5. Qui confitetur peccatum mortale, quod scit a se non commissum, peccat mortaliter.

Ratio 6. Est data ad Resp. 5. Et id docet S. Th. q. 6. art. 4.

Ratio 7. Qui cum peccatis à se certò commis- sit confiteretur non est peccatum, sed est necessarium.

Ratio 8. Qui cum peccatis à se non commissum, peccat mortaliter.

Ratio 9. Peccatum mortale dubium confitendum est ut dubium; quod si post confessionem depre-

hendatur fuisse certum, probabilius, & tunc est, quod homo teneat illud confiteri ut certum.

Ratio: Homo tenetur confiteri mortalia, prout illa habet in conscientia: Sed peccatum ante dubium, comporta certitudine non est amplius dubium, sed certum. Ergo confitendum denuo est ut certum.

Ratio 10. Qui confitetur mera peccata dubia (loquendo de dubio prudente, & rationabilis; quod addo ad excusando communiter scrupulosos) debet absolvī sub conditione. Ut autem absolute, seu sine conditione absolvatur, probabilitus est, quod tenetur addere, saltem unum peccatum certum etiam veniale tantum.

Ratio: Tum ne Sacramentum Pœnitentie exponatur periculo nullitatis. Tum etiam, quia qualis est confessio, talis est absolutio. Tum tandem ut possit imponi certa pœnitentia.

Ratio 11. Ex quo fit, quod talis à peccato mortali confessio ut dubio absolvatur quidem, sed cum onere ille ut certum confitendi poscat, si ut certum occurrat: necessè tamen non est, ut omnia alia peccata cum peccato dubio ritè explicata denuo confiteatur.

Ratio 12. Qui non scit certum numerum peccatorum mortalium, & certu[m] dicit v. gr. fornicatus sum decies circiter, vel, plus minus, & postea deprendit certum numerum, v. gr. fuisse duodecim, probabilitus, & tunc teneat postea numerum ut certum confiteri.

Ratio 13. Est eadem: Quia dicendo circiter, vel plus minus idem est, ac si diceret, Dubito sanè an non plus, vel minus. Ergo est eadem ratio. Hinc miram, quod multi DD. primū teneant, & hoc postremū negent, cum tamen ipsi fateantur, quod nullum solidum videant dispartitum.

Ratio 14. Qui scienter dubia peccata mortalia narrat pro certis, & certu pro dubiis, peccat mortaliter, teneturque non solum illam confessionem de peccatis ut certis repeteret, sed & hoc speciale peccatum exprimeret.

Ratio 15. Circa materiam necessariam confessionis, & conscientie sue Judicem dicere, semper est mortale: Sed hoc fit in eo casu. Ergo.

Dixi, scienter: Quia ignorantia, & scrupulositas interdum excusat.

Ratio 16. Peccata per contritionem jam remissa confiteri non est peccatum, sed est necessarium.

Ratio 17. Remissio peccati per contritionem fit per ordinem ad confessionem.

Ratio 18. Qui confitetur peccatum mortale, quod scit a se non commissum, peccat mortaliter.

Ratio 19. Est data ad Resp. 5. Et id docet S. Th. q. 6. art. 4.

Ratio 20. Qui cum peccatis à se certò commis- sit confiteritur scienter venialia non commissa, probabilitus non peccat mortaliter, bens tamen venialiter.

Ratio 21. Tum quia talis simul præbet materialis sufficienter pro absolitione. Tum etiam, quia per talę mendaciam levis solam injuria fit Sacramento. Sit etiam patet in aliis Sacramentis, v. g. si aquæ Baptismi esset admixta minima pars terra, hostia consecrandae parva palea. Aliud est si quis inter 20. vel 100. hostias consecrandas sciret unam esse ex materia non consecrabilis, sed notabilis, adeoque faceret peccatum mortale.

Ratio 22. Oppon: S. Gregorius ait: Bonarum mentium est, ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est. Ergo.

Ratio 23. S. Doct. ad 1. dicit, Agnoscere culpam, ubi culpa non est, potest esse dupliciter: Uno modo, ut intelligatur, quantum ad substantiam actus, & sic non est verum; Non enim ad bonam mentem pertinet, sed ad errantem, ut se actum aliquem commisso agnoscat, quem non commisit. Alio modo, quantum ad conditionem actus, & sic verum

est,